

REPORTAGE

HANDEL IN VLEES UIT REGENWOUDE

“ER IS NAUWELIJKS CONTROLE OP INVOER BUSHMEAT”

BRUSSEL - Twee Belgische wetenschappers luiden de alarmbel over de invoer van illegaal bushmeat, vlees uit de wouden van Centraal-Afrikaanse landen. Het is immers niet bekend hoeveel bushmeat er via de Belgische luchthavens binnenkomt en om over hoeveel beschermde diersoorten - zoals gorilla's, okapi's en chimpansees - het gaat. "Maar het is geen pietluttig detail", klinkt het. Bovendien zouden de luchtvaartmaatschappijen nauwelijks controles houden. En dan is er nog het gevaar voor de volksgezondheid. Het vlees kan drager zijn van allerlei gevaarlijke ziektes, zoals ebola.

Dr. Erik Verheyen en dr. Maarten Vanhove van het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel onderhandelen met het federale ministerie van Financiën (douane, Volksgezondheid (voedselveiligheid) en Milieu (wat betreft de CITES-lijst van beschermde diersoorten)). CITES of de Conventie over de Internationale Handel in Beschermde Soorten is een overeenkomst tussen 172 landen die de handel in bedreigde dieren en planten regelt. Op deze lijst staan veel diersoorten uit de tropische bossen in Centraal-Afrika, van gorilla's en okapi's tot chimpansees.

Explosieven
Geert Scael, de woordvoerder van Brussels Airlines wijst erop dat de invoer van (verboden) vlees de verantwoordelijkheid van de reiziger zelf is. "Het is voor een luchtvaartmaatschappij onmogelijk om elk stuk bagage helemaal te doorzoeken op inhoud voor het ingevoerde bushmeat", zegt Erik Verheyen. "Het is verwonderlijk dat de Belgische autoriteiten tot op heden weinig interesse hebben getoond voor het in kaart brengen van deze problematiek. Er wordt pas recent aan een onderzoek gedacht. Het onderzoek ligt niet voor de hand omdat de controle de samenwerking vereist van verschillende ministeries, zoals Financiën (douane), Volksgezondheid (voedselveiligheid) en Milieu (wat betreft de CITES-lijst van beschermde diersoorten)".

Geen boterhammen
"Als die *measures* bij de check-in in Kinshasa hun frigoboxen voor zich uitschoven, dan is dat nooit om hun boterhammen mee te nemen", lacht Verheyen. "Wat er in die frigoboxen steekt, weet ik niet, dat kan fruit zijn, vis of bushmeat. Het moet ook niet altijd over beschermde diersoorten gaan, maar er zijn ook andere criteria om die traffic in het oog te houden, zoals het probleem met de pathogenen, de ziekteverwekkers". Ruim drie kwart van de nieuwe ziektes is *zoonotisch*, ziektes die van dieren op mensen kunnen overspringen, meestal van wilde dieren (bijvoorbeeld ebola, sars of antrax) en die zich op deze manier eventueel tot in onze regio kunnen verspreiden.

Krokodil
In 2010 bleek uit een studie dat op de luchthaven Bossy-Charlier de Gaulle in Parijs wekelijks 5 ton bushmeat in de persoonlijke bagage van reizigers uit Congo, Kameroen en de Centraal-Afrikaanse Republiek binnenkwam. Britse en Franse onderzoekers vonden in die bagage vlees van apen, krokodillen en schubdieren. De grootste vangst was 51 kg bushmeat dat meegevoerd werd door een reiziger die geen enkele andere bagage bij zich had. De handelaar in illegaal bushmeat is luraatief. In Kameroen koop je voor vijf euro vier kg apen-

vlees in Parijs bracht dit in 2010 zowat 100 euro op.

In 2012 wees een Zwitserse studie uit dat via de luchthavens van Zürich en Genève minimaal 40 ton bushmeat per jaar en wellicht meer wordt binnengesmokkeld. De Universiteit van Bern schat die invoer zelfs op 500 tot 1.500 ton per jaar. Het belevend van de invoer in Zwitserland was afkomstig uit West- en Centraal-Afrika. De Zwitserse studie maakte gebruik van DNA-analyse om uit te maken over welke dieren het ging. Meer dan een derde van de dieren die in Zwitserland uit de bagage van Afrika-reizigers werden geplukt, stond op de CITES-lijst van beschermde diersoorten, onder meer schubdieren, apen, antilopen, schildpadden en kleine vleeseters als de Kaapse otter die zelfs op de Rode Lijst van de meest bedreigde diersoorten staat.

Nauwelijks controles
Verheyen en Vanhove hebben gezamenlijk gevraagd bij de aanpak van de traffic in bushmeat door de luchtvaartmaatschappijen. Verheyen: "Ik heb zelf vastgesteld dat de controles nauwelijks plaatsvinden. Ik reis sinds halffweg de jaren tachtig regelmatig naar Afrika en keer terug met grote somen opzichtige dozen en containers met biologisch materiaal. Ik heb wel altijd de nodige documenten bij, maar ik werd nog nooit gecontroleerd. Het zou goed zijn een discussie op gang te brengen over de verantwoordelijkheid van luchtvaartmaatschappijen in deze problematiek".

Maarten Vanhove: "Bij de check-in van Brussels Airlines in het centrum van Brussel is ook iemand van de Congolese douane aanwezig. Die persoon zou samen met de luchtvaartmaatschappij moeten controleren. Ze zijn vooraan bezorgd dat het goede niet te fel stinkt, wat vooral voor gedroogde vis vaak het geval is. Merkwaardig genoeg mag een reiziger tot 20 kg vis meenemen naar Europa." Verheyen: "De Belgische en Europese overheden zouden de luchtvaartmaatschappijen en lokale autoriteiten moeten aansporen om inroep een deeglijke controle uit te voeren. Als je in Kinshasa vertrekt, moet je al je handbagage nog eens openmaken en krijgen je papieren een laatste controle door de luchtvaartmaatschappij. Die Krijgen immers hoge boetes als ze iemand doorlaten die niet in orde is. Als de overheid het kan opbrengen om deeglijke controles op te leggen, dan kan ze dat ook doen voor controles op bushmeat, zeker als ze de CITES-reglementering ernstig neemt. De overheid zal het niet als een groot probleem. Is ze vooral bezorgd over het feit dat deze praktijk een gevaar kan betekenen voor de volksgezondheid." "We weten niet exact wat er allemaal wordt ingevoerd, dat kunnen we alleen met DNA-merkers controleren, dan kunnen we ook weten waar het vandaan komt en dat is belangrijk voor CITES. We willen de Afrikaanse landen steunen in hun beleid om de nationale parken goed te behouden maar als we niets doen aan wat hier binnenkomt, dan creëren we een aanzetpunt."

Leuven Cecil
Het is een publiek geheim dat in de Congolese wijk Matonge in Brussel bushmeat onder de *toovank* te koop wordt aangeboden. "Ga er als blanke maar niet naar toe, want je vangt bot en het zal snel tijdgaan dat je op *koepjezacht* bent", zegt Erik Verheyen.

Maarten Vanhove: "Toen een Amerikaanse tandarts de loeuw Cecil in Zimbabwe noemde, ging iedereen op de achterste poten staan, maar wat ik in Kinshanga op de markt niet liggen en wat soms aan beschermde dieren in West-Europa behandelt, is eigenlijk even dramatisch."

Onderzoeker Casimir Nebesse Mololo

“Wat heb je nu aan lege bossen?”

"Ik heb een kerfje per ongeluk een stuk okapi gevangen. Ik moet toegeven: het was best lekker". De Congolese doctorstudent Casimir Nebesse Mololo maakt onder leiding van professor Benjamin Dutoit en bioloog Erik Verheyen zijn doctoraat over de complexe handel in bushmeat. Complicaten mogen in Brussel uit noodlijdige posities aan een slappe aap of antilope, in Kinshanga, Goma en andere Congolese steden is bushmeat vaak levensnodigste voedsel.

Nebesse: "Wie zich geen rind op kip kan permitteren, moet wel bushmeat eten." "Tot nu heb ik meer dan 300 stuken genomen. Wie weet zitten er tussen mijn stalen nieuwe soorten". Nebesse: "Deze stalen zal ik vergelijken met de DNA-databank. Tot nu toe gebreide dat onderzoek vooral op basis van de uiterlijke kenmerken van de dieren." De struprij bedrijft de biodiversiteit van de tropische regenwouden. Verheyen: "Als je met een bushmeat-studie de hele keten kan benoemen, dan kun je bewijzen wat er in het wild zit. Niet alle dieren worden raket tot op de markt. Sommige soorten worden vaakokaal geconsumeerd."

Ook forest campaigner voor Greenpeace, Filip Verbeeten, ziet het aantal dieren verdwijnen. "Eind jaren negentig zag ik op de markten in Kameroen en Gabon vaak ollantieren, apen en antilopenvlees. Nu zie je meer en meer ratten en steekvarkens. Niet omdat ze zoveel lekkerder zijn, want vroeger was dit niet in trek." Het opkoken van de beschermde dieren voor de tropische regenwouden vaak dramatische gevolgen. Zowel Verheyen als Verbeeten waarschuwen voor wat het *empty forest syndrome* genoemd wordt, het legeloosworden van de bossen staan er nog, maar er zijn geen dieren meer. Verbeeten: "Eerst verdwijnen de dieren, vooral de grote, nadien wordt het hele bos bedreigd omdat de dieren die verdwenen zijn hun functie in het bos hadden als verspreiders van zaden. Bepaalde soorten dieren zijn geboden dan bepaalde soorten planten die ze verspreiden."

Op de voorgrond bioloog Erik Verheyen, met achter hem professor Hugo Devaerts.

gopress
Innovating Digital Content

Het Belang van Limburg/Plus: Genk 10/10/2015, bladzijden 6 & 7
All rights reserved. Gebruik and reproductie enkel mits toelating van de uitgever via Het Belang van Limburg/Plus: Genk

Thumbnail image of the newspaper page showing the article content.